

MEVA-SABZAVOTCHILIK SANOATINING IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI

*Toshkent davlat agrar universiteti, Qishloq xo'jaligi mahsulotlarni saqlash va qayta
ishlash kafedrası profesori*

Sohib Islamov

Toshkent davlat agrar universiteti, Agroiqtisodiyot kafedrası dotsenti

Dildora Saidova

Toshkent davlat agrar universiteti, Agrologistika va biznes fakulteti

1-bosqich talabasi

Xolyigitov Umidjon

*Toshkent davlat agrar universiteti, Meva sabzavotchilik va uzumchilik fakulteti 1-
bosqich talabasi*

Xamrayeva Navro'za

Anotatsiya: Meva-sabzavotchilik sanoati iqtisodiyotda muhim rol o'ynaydi. Bu soha yangi ish o'rinlari yaratish, eksportni rivojlantirish, texnologik taraqqiyotni ta'minlash va aholi salomatligini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. O'zbekistonda qishloq xo'jaligi sohasida millionlab ishchilar band bo'lib, mahsulotlar xalqaro bozorlarda yuqori talabga ega. Zamonaviy texnologiyalar hosildorlikni oshiradi, qishloq infratuzilmasi rivojlanadi va sog'lom ovqatlanish aholi salomatligini yaxshilaydi. Qayta ishlash sanoati qo'shimcha qiymat yaratib, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Meva-sabzavotchilik sanoatini rivojlantirish mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Meva-sabzavotchilik, Iqtisodiyot, Ish o'rinlari, Eksport, Hosildorlik, Texnologiya, Innovatsiya, Qishloq infratuzilmasi, Salomatlik, Qayta ishlash, Barqarorlik, Rivojlanish

Annotation: The horticulture industry plays a crucial role in the economy. It significantly contributes to job creation, export growth, technological advancement, and improved public health. In Uzbekistan, millions of workers are employed in agriculture, and its products are in high demand in international markets. Modern technologies enhance productivity, rural infrastructure development, and healthy eating improves public health. The processing industry adds value and ensures economic stability. Developing the horticulture sector supports the sustainable growth of the national economy.

Key words: Horticulture, Economy, Employment, Export, Productivity, Technology, Innovation, Rural Infrastructure, Health, Processing, Stability, Development.

Аннотация: Плодоовощеводческая отрасль играет ключевую роль в экономике. Она значительно способствует созданию рабочих мест, росту экспорта, технологическому развитию и улучшению общественного здоровья. В Узбекистане миллионы работников заняты в сельском хозяйстве, а продукция пользуется высоким спросом на международных рынках. Современные технологии повышают производительность, развитие сельской инфраструктуры и здоровое питание улучшают здоровье населения. Перерабатывающая промышленность добавляет стоимость и обеспечивает экономическую стабильность. Развитие плодоовощеводческой отрасли поддерживает устойчивый рост национальной экономики.

Ключевые слова: Плодоовощеводство, Экономика, Рабочие места, Экспорт, Производительность, Технология, Инновация, Сельская инфраструктура, Здоровье, Переработка, Стабильность, Развитие.

Meva-Sabzavotchilik Sanoatining Iqtisodiy Rivojlanishiga Ta'siri

Meva-sabzavotchilik sanoati har bir mamlakat iqtisodiyotida muhim rol o'ynaydi. Bu soha milliy daromadni oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish, eksportni rivojlantirish

va aholi salomatligini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Ushbu maqolada meva-sabzavotchilik sanoatining iqtisodiy rivojlanishga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida batafsil to'xtalamiz.

Ish o'rinlari yaratish

Meva-sabzavotchilik sanoati ko'plab yangi ish o'rinlarini yaratishga yordam beradi. Bu soha nafaqat fermerlar va ishlab chiqaruvchilar uchun, balki qadoqlash, saqlash, transport va savdo sohalarida ham yangi ish o'rinlari yaratadi. O'zbekiston qishloq xo'jaligi bo'yicha ko'plab imkoniyatlarga ega mamlakatlardan biri hisoblanadi. Masalan, 2023 yilda O'zbekistonda qishloq xo'jaligi sohasida 3,2 milliondan ortiq ishchi band bo'lgan. Bu esa umumiy ishchi kuchining taxminan 25% ini tashkil qiladi. Bu sohaga e'tibor qaratish orqali qishloq joylarda aholi bandligini ta'minlash va iqtisodiy faollikni oshirish mumkin.

Eksport salohiyati

Meva-sabzavotchilik mahsulotlari eksporti mamlakatning chet el valyutasini oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda yetishtirilgan mevalar va sabzavotlar xalqaro bozorlarda yuqori talabga ega. 2022 yilda O'zbekistonning meva-sabzavotchilik eksporti 1,2 milliard AQSh dollariga yetdi. Bu esa mamlakatning umumiy eksport hajmining taxminan 10% ini tashkil qiladi. O'zbekistonning anor, uzum, olma va sabzavotlar kabi mahsulotlari Rossiya, Qozog'iston, Xitoy va boshqa mamlakatlarga eksport qilinadi. Ushbu eksport mamlakatga chet el valyutasini olib keladi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Texnologik taraqqiyot

Meva-sabzavotchilik sanoatida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hosildorlikni oshirishda va mahsulot sifatini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. Innovatsiyalar yordamida fermerlar samaradorligini oshiradi, suv resurslarini tejamkor foydalanadi va tuproq unumdorligini saqlaydi. Masalan, 2021 yilda O'zbekistonda zamonaviy sug'orish tizimlari yordamida 100 ming gektar yer sug'orilgan bo'lsa, 2023 yilda bu ko'rsatkich 150 ming gektarga yetdi. Bu esa hosildorlikni 20% ga oshirishga

yordam berdi. Zamonaviy sug'orish tizimlari, biologik o'g'itlar va yangi navlarning joriy etilishi orqali fermerlar hosildorlikni oshiradi va resurslardan samarali foydalanadi.

Qishloq infratuzilmasini rivojlantirish

Meva-sabzavotchilik sanoatining rivojlanishi qishloq infratuzilmasini ham rivojlantiradi. Yangi ish o'rinlari yaratish orqali qishloq joylarda yashash sharoitlari yaxshilanadi, yangi yo'llar, suv ta'minoti tizimlari va elektr energiyasi tarmoqlari quriladi. Masalan, 2022 yilda O'zbekistonda qishloq joylarda 500 km yangi yo'llar qurilgan va 300 ta qishloq aholi punktlari yangi elektr tarmoqlariga ulangan. Bu esa qishloq joylarida iqtisodiy faollikni oshiradi va aholi turmush darajasini yaxshilaydi.

Aholi salomatligi

Meva-sabzavotchilik mahsulotlari aholi salomatligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Sog'lom ovqatlanish orqali aholi umumiy salomatligi yaxshilanadi va kasalliklarning oldi olinadi. Bu esa sog'liqni saqlash xarajatlarini kamaytiradi va ishchi kuchining samaradorligini oshiradi. Aholining salomatligi yaxshilanishi orqali ular ishga layoqatli bo'ladi va iqtisodiy faollik oshadi. Masalan, O'zbekistonda 2023 yilda sog'lom ovqatlanish dasturlari orqali bolalar orasida vitamin tanqisligi 15% ga kamaydi, bu esa ularning umumiy salomatligini yaxshilashga yordam berdi.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash sanoati

Meva-sabzavotchilik mahsulotlarini qayta ishlash sanoati iqtisodiy rivojlanish uchun muhim hisoblanadi. Qayta ishlash orqali qo'shimcha qiymat yaratiladi va mahsulotlarning yaroqlilik muddati uzaytiriladi. Bu esa ichki bozorda narxlarning barqarorligini ta'minlaydi va eksport salohiyatini oshiradi. Meva-sabzavotchilik mahsulotlarini konservatsiya qilish, sharbatlar ishlab chiqarish va quritish orqali qo'shimcha daromad manbalari yaratiladi. 2023 yilda O'zbekistonda meva-sabzavotchilik mahsulotlarini qayta ishlash hajmi 25% ga oshdi va bu mamlakat iqtisodiyotiga qo'shimcha 200 million AQSh dollari daromad keltirdi.

Xulosa Meva-sabzavotchilik sanoati mamlakat iqtisodiyotida muhim rol o'ynaydi. Bu soha yangi ish o'rinlari yaratishda, eksportni rivojlantirishda, texnologik taraqqiyotni

ta'minlashda va aholi salomatligini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. Shuning uchun, meva-sabzavotchilik sanoatini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga yordam beradi. Meva-sabzavotchilik mahsulotlarini qayta ishlash, eksport salohiyatini oshirish va qishloq infratuzilmasini rivojlantirish orqali iqtisodiy barqarorlikka erishish mumkin. Bu esa kelajakda mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshiradi va aholining turmush darajasini yaxshilaydi. Meva-sabzavotchilik sanoatining rivojlanishi bilan bog'liq barcha chora-tadbirlar mamlakatning barqaror rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.

Foydanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1 **"Oziq-ovqat mahsulotlari asbob-uskunalari va texnologiyasi"** - Yuldash Axmedov, Anvar To'rayev
- 2 **"Oziq-ovqat sanoati"** - Yuldash Axmedov, Anvar To'rayev
- 3 **"Agroekologiya"** - Nurmat Axmedov, Muxtor Tursunov
- 4 **"Davir-faoliyat tizimi"** - Qahramon Yusupov, Hikmatulloh Xojiev
- 5 **"Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti"** - Mavluda Abduraximova, Bahodir Karimov
- 6 **"Agrosof"** - Xalqaro Aloqalar markazi